

Церква Онуфріївська

Нині не існує. Ймовірно, була заснована у другій половині XVI століття. У 1591 р. згадується священник “онофриевский”. Знаходилася на Новому Місті в Острозі. В *акті поділу володінь В.-К. Острозького між його синами в 1603 р.* на передмісті Загородді, яке відійшло *Я. Острозькому*, згадується піп онуфріївський. У ревізії володінь *О. Острозького* перед їх поділом між його дочками від 1620 р. на Застав’ї (те ж, що й Нове Місто) в Острозі називаються церква св. Онуфрія та “піп святого Онуфрія”. Внаслідок т. зв. *Острозької трагедії 1636 р.*, як повідомляє *Острозький літописець, А.-А. Ходкевич* на своїй частині міста три церкви “позапечатовала”, серед яких була й “святого Анофрія”. Це ж джерело повідомляє під 1619 р., що згадана княгиня “церков у Острозі святого Ануфрія повелі розметати”, під чим, певно, потрібно розуміти якийсь погром храму. “*Острозький літописець*” серед трьох міських священників, котрі у 1636 р. не прийняли унії і “уступили з міста ніщим”, згадує отця Кирила Онуфріївського. За *С. Кардашевичем*, певний час священником Ц. був *Дем’ян Наливайко*. Зовнішній вигляд та доля храму невідомі.

Джерела: Архив Юго-Западной России. – Киев, 1859. – Ч. 1. – Т. 1. – С. 320; Бевзо О. А. Львівський літопис і Острозький літописець. – Київ, 1971. – С. 134, 138-139; Описи Острожчини другої половини XVI – першої половини XVII ст. / Упоряд. В. Атаманенко. – Київ – Острог – Нью-Йорк, 2004. – С. 77, 199.

Література: Вихованець Т. Острозькі храми XVI – середини XVII ст. // Наукові записки. Серія “Історичні науки”. – Острог, 2008. – Вип. 13. – С. 170-171; Мицько І. З. Острозька слов’яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 95, 103; Теодорович Н. И. Историко-статистическое описание церквей и приходов Волынской епархии: В 5-ти томах. – Почаев, 1889. – Т. 2: Ровенский, Острожский, Дубенский уезды. – С. 665; Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. Materiały do historyi Wołynia. – Warszawa – Kraków, 1913. – S. 152, 157.

Тарас Вихованець

Церква Параскево-П’ятницька

Нині не існує. Розміщувалася на території, яка сьогодні знаходиться по вул. Князів Острозьких приблизно навпроти стоматологічної поліклініки й частково вкрита забудовою. Зберігся план території Ц. від 1840 року. На низці світлин удаліні проглядаються верхи Ц. та її дзвіниці. Ймовірно, виникла у першій половині XVI ст. або й раніше, бо в “Акті введення у володіння Острозькою волостю Беати та Гальшки Острозьких 1542 р.” згадується Гринь П’ятницький, що тримав половину с. Лючина, в той час як іншу половину тримав невідомий на ім’я острозький ксьондз плебан. Цей же документ згадує “монастир с(вятої) П’ятниці з тим же селом”, проте чи згадані об’єкти якимось пов’язані між собою – невідомо. На 1603 р. – рік *поділу маєтностей між синами В.-К. Острозького Янушем та Олександром* – згадується “піп п’ятницький”, який мешкав в Острозі на Загородді. Цей же документ повідомляє, що п’ятницький піп мав в Острозі підданих (“хлопи попа п’ятницького”), та що він тримав частину згаданого с. Лючина (“попа Пятницького и ксендза полского село Лучин”). “Первинний поборовий реєстр Острозької волості 1604 р.” у згаданому селі називає безіменного священника (“поп”) та під заголовком “Попа П’ятницького частина” наводить імена п’яти підданих п’ятницького попа. В інвентарі ординацької частини Острозької волості від 1621 р. в Острозі на Загородді іменується “отець П’ятницький”. Документи ж від 1605 та 1621 рр. називають ім’я священника – Йосиф. Свого часу на дверях церкви було зазначено рік “1720”, що, на думку *Я. Перлиштейна*, засвідчувало рік відновлення будівлі.

Первісний вид Ц. невідомий. Зберігся “Головний опис острозької Параскево-П’ятницької церкви 1886 р.”, у якому подається вербальний опис будівлі незадовго до її знищення пожежею. Храм був дерев’яним